ՄԱՍՆԱԿՑԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑ
ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հետազոտականաշխատանք

Կազմակերպության տվյալներ • Անվանում, հասցե • Տնօրեն • Էլ.հասցե • Հեռախոս	«Մասնակցայինդպրոց»կրթականի հիմնադրամ ՎահրամՍողոմոնյան masnakcayindproc@gmail.com +37493581908
Հետազոտության թեմա/վերնագիր • Հետազոտությանթեմա	ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐԻ ԴԵՐԸ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ ՄԻՋԻՆ ԴՊՐՈՑՈՒՄ։
Ուսուցչիտվյալներ • Անուն, ազգանուն,հայրանուն • Մասնագիտություն • Հեռախոս • Էլ.հասցե • Դասավանդվող առարկաներ • Դասարաններ	Սաթենիկ Մառլենի Խաչատրյան Մանկավարժ 098-99-18-97 Satsat70@mail.ru **Բնագիտություն, աշխարհագրություն** 6-րդ, 7-րդ, 8-րդ, 9-րդ, 10-րդ, 12-րդ դասարաններ
Ուսումնական հաստատությանտվյալներ • Անվանումը, հասցե • Հեռախոս • Էլ.հասցե (տնօրենության) • Webկայքիհասցե	Արարատի մարզի Զանգակատան միջնակարգ դպրոց ՊՈԱԿ Դպրոցականների փող., 5 շենք +374-93-357435(բջջ.) Zangakatun5@mail.ru

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԳԼՈւխ**1.**ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՅԻԴԵՐՆՈՒՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱ,ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ.
2. ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՅԻՏԵՍԱԿՆԵՐԸԵՒԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ
3. ԳԼՈՒխ**2.** ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄՆ ՈՒ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՊՐՈՑՈՒՄ
4. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

Նպատակըեւ հետազոտականհարցը	Նպատակը՝ուսումնասիրելդպրոցի դասագրքերում առկա աշխարհագրություն նյութերը էքսկուրսիաների միջոցովանցկացնելուպրակտիկան,բացահայտելդժվարություններըևմշակել դրանցարդյունավետությանընպաստողմեթոդական ցուցումներ: Նպատակին հասնելու համարուսումնասիրության ընթացքում մեր առաջդրելենքհետևյալ խնդիրները. • Ուսումնասիրելմերհետազոտության հիմնախնդրիհառնչվողտեսականմասնագիտականգրականությունըևբացահայտելհիմնականսկզբունքները: • Դիտարկելառարկայականծրագրերնուդասագրքերըևդրանք քննելմերհիմնախնդրիտեսանկյունից: • Պարզելաշխարհագրության դասագրքերումառկանյութերիուսումնասիրությանարդյունավետությունըէքսկուրսիաների միջոցով: • Ամփոփելուսումնասիրությանարդյունքներըևմշակելմեթոդական ցուցումներ: Հարց՝Նպաստում են արդյոք էքսկուրսիաները աշխարհագրության դասի արդյունավետության բարձրացմանը միջին դպրոցում Ջանգակատան միջնակարգ դպրոցի օրինակով:
Ո՞րառանցքային կոմպետենցիային/կարողունակությաննէ ուղղվածնպատակի ուսումնասիրությունը	Նպատակի ուսումնասիրությունը ուղղված է 1.լեզվական գրագիտությանը և կարողունակությանը 2.սովորել սովորելու կարողունակությանը

<table>
<tr><td>Հետազոտությանթ
իրախայինխումբը
ևշրջանակը
/քանակ,
սեռայինբաշխ
ում/</td><td>Թիրախային խումբը ավագ դպրոցի 8-րդ դասարանցիներն են:
Ուսումնասիրություններըհիմքենտալիս փաստելու,որսովորողներինդեռ վաղ տարիքից պետք է սովորեցնել թանգարաններում և պատմամշակութայինվայրերում իրենց պահելաձևի էթիկայի կանոններին:
Էքսկուրսիանուսուցմանպրոցեսումօգտագործվողմեթոդներիցմեկնէ,որ իմիջոցովաշակերտներնամրապնդումենիրենցանցածտեսականգիտելիքները ,ծանոթանումհայրենիբնությանը,մոտիկիցտեսնումյուրաքանչյուրկենդանիօ բյեկտը, իրն ու առարկան, հարստացնում գիտելիքների պաշարը և ընդլայնումմտահորիզոնը, ճանաչողական մեծ նշանակություն ունի էքսկուրսիան, որին դասը,լաբորատորուգործնականպարապմ պարապմունքները,իրենցկրթականմեծնշանակությամբհանդերձ,փոխարինել չեն կարող:
Մասնակցել է 11 աշակերտ՝ 7աղջիկ և 4 տղա:</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Օգտագործվ
ածհետազոտ
ական
մեթոդները,
գործիքները
(օրինակ՝քանակ
անհետազոտութ
յուն՝
հարցաթերթիկիմիջոց
ով,որակական
հետազոտություն՝
խորինհարցազրու
յցիմիջոցովևայլն)</td><td>Մեդիա գործիքներ,դասագրքեր,բնագիր, տեսաֆիլմեր, օժանդակ գրականություն, կիրառվել է քանակական մեթոդ, հարցաթերթիկ:</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Հետազոտությ
անիրականաց
ման
ժամանակահատվածը</td><td>18.08.2023-10.09.2023</td></tr>
</table>

<table>
<tr>
<td>

Գրականությանակնարկ

- Մեջբերումներ արդենարված հետազոտություննե րից,
- Մեջբերումներ գրականությունից ,տեղեկության վստահելիաղբյու րներից:

<u>Պարտադիրէկատարելիդուլմաղբյուրին</u>

</td>
<td>

1. Ուսումնասիրելով աշխարհագրության դասագրքերումառկանյութերը՝նկատեցինք,որաշակերտներիմեջ բնության նկատմամբսերուհետաքրքրությունառաջացնելունպատակով ուսուցիչներն իրոքկարևորումենէքսկուրսիան,ևկարծումեն՝ աշխարհագրության դասագրքերինյութերիուսումնասիրությունըէ՛լարդյունավետևհետաքրք իրդարձնելունպատակովկարելիէանցկացնելէքսկուրսիայիտեսակներից գոնեորևէմեկը:

1. ԱմիրջանյանՅու.Ա.,Մանկավարժություն,Մանկավարժ,Ե.,2005,456էջ:
   Ասատրյանվ.Լայլք,Մանկավարժություն:Ուսումնամեթոդականձեռնարկ բուհերիհամար,.Ե.,2017թ,336էջ

</td>
</tr>
<tr>
<td>

Հետազոտությանընթացքը

</td>
<td>

ԳԼՈՒԽ1.
ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՅԻԴԵՐՆՈՒՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱ,ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մարդուդաստիարակության,դրսևորման,զարգացմանգործումկարևոր տեղ է զբաղեցնում կրթօջախը՝դպրոցը, որը սերտորեն փոխկապակցված է ծնող–հասարակությունկապիհետ,այսեռանկյունունիշտգործելըդրականէներ գործումերեխայիբարոյահոգեբանությանը:Կրթօջախնանհնարէպատկերացնել առանց տարաբնույթմիջոցառումների:Տարաբնույթմիջոցառումներիցէէքսկուրսիան:

</td>
</tr>
</table>

«Էքսկուրսիա»բառը(excursio)լատիներենճանակումէկոլեկտիվուղ և որություն կամ արշավ տեսարժան վայրեր՝ գիտական, կրթական նպատակով:Էքսկուրսիանլայնորեններարածվելէ14-րդդարիսկզբինինչպեսար տասահմանում,այնպես էլՀայաստանում:

Ուսումնականէքսկուրսիաներըուսուցմանկազմակերպմանլավագույնձև երիցեն:Առանձինմանկավարժգիտնականներէքսկուրսիանհամարումեններթող:Մենքգիտենք,որէքսկուրսիայիընթացքումկիրառվումենուսուցմանբացատրական-ցուցադրական,զրույցի,գործնականևայլմեթոդներ:Հետևաբարուսումնականէքսկուրսիանուսուցմանկազմակերպմանձևէ:Ուսումնականէքսկուրսիաներ ըհնարավորությունենընձեռումաշակերտներինեևույթները,առարկաները,հո ւշարձանները տեսնել բնական վիճակում:

Էքսկուրսիաներնըստբնույթի լինումեն՝

Նախորդող: Ծառայում են մեկ նպատակի համար.մինչ ուսումնական նյութիուսումնասիրությունըաշակերտներինծանոթացն ել

Ուղեկցողէքսկուրսիաներըկազմակերպվումենուսումնասիրվողնյութին զուգընթաց՝նյութնավելիլավընկալելու,հասկանալիդարձնելու,իմաստավորել ունպատակով:

այն, առարկաներին,պատմամշակութային վայրերին, որոնց շուրջկառուցվածէառաջիկայում անցնելիքնյութը:

Հանրագումարային

Էքսկուրսիաներկարելիէկազմակերպելինչպեսդասասենյակիցդուրս,այնպեսէլ դասասենյակում(ՏՀՏ-ների

միջոցով)՝ տեսադասեր կազմակերպելով:Էքսկուրսիաներն օգնում են ուսուցչին աշակերտների մեջ սեր ու հետաքրքրությունարթնացնելդեպիբնությունը,դեպիմերպատմականարժեքներ ը,ձևավորելնրանց մտահորիզոնը, զարգացնել խոսքը և այլն:

Էքսկուրսիաների միջոցով

մենքզարգացնումենքաշակերտներիդիտողունակությունը,ճանաչողականհետաքրքրությունները:

Աշակերտների մեջ ձևավորում ենքհումանիստական, հայրենասիրականզգացմունքներ,համագործակցայինկարողություն:
Դաս–էքսկուրսիաները,որոնքկազմակերպվումենդրսում,ընթանումենյուրահատուկ ձևով: Փոխվում է դասի տեղը և անցկացման ձևը, խախտվում է դասիընթացքը,աշակերտներըթարմանումևաշխուժանումեն,ինչնէլնպաստում էհաղորդվող նյութի կայունյուրացմանը: Էքսկուրսիաների ժամանակ երեխաները,ուսուցչի օգնությամբ տեսնելով պատմամշակութային հուշարձանները,սկսում ենհետաքրքրվելհայժողովրդիպատմականանցյալով,նրանցանցածդժվարինուղիով:Նոր գիտելիքներ ստանալու ընթացքում աշակերտները սովորում են նորբառեր,այսինքն՝հարստանումէնրանցբառապաշարը: Էքսկուրսիաները շարադրությունների միջոցով նպաստում են նաև աշակերտների գրավոր խոսքիզարգացմանը:

Էքսկուրսիանարտադպրոցականդաստիարակություննյուղերիցմեկնէ:Արտադպրոցական դաստիարակության նպատակը սովորողների ազատ ժամանցիկազմակերպմանմիջոցովնրանցհետաքրքրություններիզարգացմանհամարպայմաններստեղծելնէ.Այննպատակաուղղվածէնրանցհոգևոր,գեղագիտական,
ֆիզիկականզարգացմանը:Էքսկուրսիայիհիմքումընկածէճանաչողական–զննականմեթոդը,որիփունկցիաննուսումնասիրվողօբյեկտըբնականմիջավայրում ընկալելն է:

Մանկավարժ հոգեբան Հովարդ Գարդները գտնում էր, որ մարդը գիտելիքներձեռքէբերումողջկյանքիընթացքում,սակայնմտածողությանայսկամ այնտեսակովօժտվածէլինումիծնե:Մարդիկտարբերվումենիրարիցմտածելու,ստացածտեղեկատվությունընկատելու,ըմբռնելուձևով:Գարդներնառանձնացնումէմտածողությանհետևյալտեսակները՝խոսքային,տրամաբանական(հատու կենավանդականդպրոցին)տեսողական,երաժշտական, մատնաշարժողական (առնչվում են արվեստի հետ), միջանձնային,ներանձնային: Այս բոլորն էլ խիստ անհրաժեշտ են էքսկրուրսիա կազմակերպելուընթացքում:

ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՅԻՏԵՍԱԿՆԵՐԸԵՒԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Ուսումնական նպատակով անցկացվող էքսկուրսիաներըլինումեն 4 տիպի.

1. նորնյութիհաղորդումընախապատրաստող

2. նորնյութիհաղորդման

3. անցածնյութիամրապնդման

4. անցածիկրկնությանուամփոփման

Եթեդասագրքինյութըհամառոտէևդժվարէյուրացվում,ցանկալիէկազմակերպելէքսկուրսիաներինչպեսդասասենյակում(տեսադասերիմիջոցով),այնպեսէլդասասենյակիցդուրս,որպեսզինորնյութը լավըմբռնեն Անցածիկրկնությանկամամփոփմաննպատակհետապնդողէքսկուրսիաներնանցկացվումենայլձևով:Այսէքսկուրսիաներըկարելիէանցկացնելառանձինթեմանerիուսումնասիրությունիցհետո,որպեսզիամփոփեն անցածը: Այսպիսի ամփոփումից հետո աշակերտների հիշողության մեջքարմացվում է անցածը, և դաս–էքսկուրսիան ավելի օգտակար և արդյունավետ էստացվում:

Օրինակ՝եթենյութըդասագրքումշատհամառոտէտրված,ևայնչիբավարարումտվյալհասկացությանմասինբավականաչափընդարձակգաղափար տալու,կամ անցած թեման այնքան բազմազան է, որ միայն բառայիննմտապատկերներով հնարավոր չէ ապահովել նրա յուրացումը,պետք է այդ նյութիուսումնասիրումը կապել էքսկուրսիայի հետ: Այս դեպքում շատ օգտակար կլինիէքսկուրսիանանցկացնելնյութինախնականուսումնասիրությունիցհետո, որպեսզի էքսկուրսիայի ընթացքում աշակերտները կոնկրետ կերպով տեսնեն այն,ինչ անցել են, համոզվեն իրենց անցածի ճշտության մեջ, դասարանում ստացածբառայիննմտապատկերներըզուգակցվենտեսողականնմտապատկերների ,

զգայականընկալումներիհետ,ևկամուսուցչիանցկացրածէվրիստիկզրույցիմիջոցով խորացնեն ու ընդարձակեն այն, ինչ սովորել են դասարանում՝ այդ ամենըկապելովկոնկրետ առարկաներիև երևույթներիդիտման հետ:

Էքսկուրսիակազմակերպելիսպետքէուշադրությունդարձնելդրանախապատրաստմանը,անցկացմանըևամփոփմանը:Յուրաքանչյուրէքսկուրսիա կազմակերպելուց առաջ ուսուցիչը պետք է ունենա նպատակ, որինհասնելուհամարնապետքէմանրամասնորենուսումնասիրիտվյալթեման,հաղորդակցվի համապատասխան մասնագետների հետ, լրացնի իր գիտելիքներըտվյալթեմայիվերաբերյալ,որպեսզիհստակկարողանապատասխանելայդընթացքում ծագած հարցերին: Նախնական ուսումնասիրությունից հետո ուսուցիչնիր պատկերացումների հիման վրա կարող է կազմել պլան, որում պետք է ընդգրկելհետևյալհարցերը.

1. էքսկուրսիայիթեման

2. այնգիտելիքներիհամառոտշարադրանքը,որաշակերտներըպետք էստանանէքսկուրսիայիընթացքում.

3. Էքսկուրսիայիընթացքիհակիրճ նկարագրությունը, շոշափվողհիմնականհարցերը,աշակերտներինտրվելիքառաջադրանքները.

4. Էքսկուրսիայի վերջում անցկացվող ամփոփիչ զրույցի համառոտբովանդակությունը:[2]

Ուսուցչիհիմնականխնդիրըէքսկուրսիայիընթացքումայնէ,որաշակերտներինայնպիսիհարցերառաջադրի,որնրանքհետաքրքրվենտվյալպատմամշակութայինհուշարձանով,ուշադիրլինեն,ևէքսկուրսիանավելինպատակայինլինի:

Աշխատանքներն ավարտելուց հետո հենց էքսկուրսիայի վայրում ուսուցիչըպետք է աշակերտներին հավաքի իր մոտ և ակտիվ երկկողմանի զրույցի միջոցովանցկացնի ուսումնասիրության արդյունքների նախնական ամփոփում: Այդպիսիթռուցիկ ամփոփմանհամարկարելիէառաջադրելհետևյալհարցերը.

- Ի՞նչնպատակովէրկազմակերպվելէքսկուրսիան:
- Ովինչպե՛ս էկատարելիրենտրվածհանձնարարությունը:
- Ի՞նչ առարկաներ կամ երևույթներ

ուսումնասիրեցին էքսկուրսիայիընթացքում:

- Ի՞նչնէրանհասկանալիէքսկուրսիայի ընթացքում:
- Ի՞նչսովորեցինայդէքսկուրսիայի ընթացքումևայլն:

Թեմայի ամփոփման կամ անցածի կրկնության ու ամրապնդմա նպատակովկատարվող էքսկուրսիաները նույնպես ամփոփվում են վերոհիշյալ ձևով: Իսկ եթեէքսկուրսիան անցկացվել է դասանյութին նախապատրաստելու համար, թռուցիկպետքէանդրադառնալնաևէքսկուրսիայինյութերին՝ամփոփելո վդրաարդյունքները:

Դասարանականամփոփմանժամանակառանցշտապելուկարելիէ մանրամասնորեն քննարկել և վերլուծել էքսկուրսիայի ամբողջ ընթացքը: Պետք էպատասխանելնաևէքսկուրսիայիընթացքումծագածայնհարցերին,որո նքանմիջականորենկապվածչենթեմային,քանիորնմանզրույցի,հարցու պատասխանիմիջոցովզարգանումէաշակերտիաշխարհաճանաչողությո ւնը:

Էքսկուրսիայի արդյունքների ամփոփմանձևերից մեկն էլ հավաքած նյութերը(առարկաները) խմբավորելով առանձին դասերի ուսումնասիրման նյութ դարձնելն է:

Այսպիսով,էքսկուրսիայինախապատրաստվելիսպետքէիստակո րենպատկերացնել,թեայնինչտիպիէլինելու,որպեսզիհնարավորլինիա յդուղղությամբտարվողաշխատանքներինճիշտընթացքտալ:Էքսկուրսի աննպատակայինէ, եթեայնպատշաճևճիշտէկազմակերպվում:

Էքսկուրսիայիընթացքումաշակերտներըբազմաթիվառարկանե րևերևույթներենտեսնում,որոնցմիջոցովհարստանումէաշակերտների մտածողությունը,ընդլայնվումէաշխարհայացքը,նորբառեր,դարձվածք ներևարտահայտություններ լսելով՝ձևավորվումէբառապաշարը:

Էքսկուրսիաներինուսումնականծրագրովհատկացվումենորոշակիժամեր ,որոնցկատարումըպարտադիրէ:Ուսումնականէքսկուրսիաներիկազմակերպու մը ղեկավարում է դպրոցի տնօրենի

ուսումնադաստիարակչականաշխատանքների գծով տեղակալը՝ կազմակերպիչը:Նա է կազմում օրացուցայինպլանը,ուրնշվումեն,թեո՛րդասարանում,ևո՛րառարկաներիցենկ ազմակերպվելուէքսկուրսիաները:Սովորողներըչենկարողչմասնակցելուսումն ականէքսկուրսիաներին՝կախվածռասսայից, ազգայինպատկանելիությունից կամ հաշմանդամությունից: Ցուրաքանչյուր աշակերտի ծնողկամխնամակալպետքէկրթականէքսկուրսիայիհամարտրամադրիգրավոր ույլտվություն:

Այսպիսով,ցանկացած առարկայի դասավանդումնառավել արդյունավետէ,եթեդասիընթացքումօգտագործվումենցուցադրական–ուսուցո ղականհամապատասխաննյութեր:դասագրքերումզետեղված պատմական նյութերըևս բացառություն չեն,որոնք ավելի տպավորիչ ևհիշարժանդարձնելուհամարցանկալիէամրապնդելէքսկուրսիաներիմիջոցով: Էքսկուրսիան ուսումնականգործընթացի ձևերից մեկն է և պետք է լինինպատակաուղղված.ունենաայնպիսիուղղվածություն,որըկզարգացնիաշա կերտների ճանաչողականունակությունները:Ճանաչողությունըմտածողության մեջ իրականության արտացոլման և վերարտադրության ընթացքնէ:Հատկապեսճանաչողությանառարկանըմբռնելուժամանակմարդուգ իտակցությանմեջառարկաներնուերևույթներըարտացոլվումենզգայարանների վրանրանց անմիջական ազդեցության դեպքում:[4]Միաժամանակդաանձի/աշակերտի/ևառարկայի/հուշարձան/փոխգ ործողություննէ,որիընթացքումորոշակիգիտելիքէյուրացվումաշակերտիկողմ ից:Էքսկուրսիայիընթացքումճանաչողությունն իրականացվում է հետևյալ հաջորդականությամբ՝ակներևընկալում/պատկերացում,զգայություն/–աշակ երտիկողմիցստացվածպատկերացումներիհիման վրա հասկացությունների ձևավորում:

Այսպիսով,էքսկուրսիաներըզարգացնումենսովորողներիբարոյական,գեղագիտա կանհատկանիշները:

Էքսկուրսիաներինպատակնէզինելաշակերտներինայնպիսիգործնականգիտելիքներովև ունակություններով,որոնք կձևավորեն արժեքային համակարգը (սեր

հայրենիքի,նրապատմության,մշակույթինկատմամբ),նաևհետագայումկնպաստենինքն ուրույն դատողություններ կատարելուն:

ԳԼՈՒԽ2.

Էքսկուրսիաների կազմակերպումն ու արդյունավետությունը դպրոցում

Էքսկուրսիանուսուցմանպրոցեսումօգտագործվողմեթոդներիցմեկնէ,ո րիմիջոցովաշակերտներնամրապնդումենիրենցանցածտեսականգիտելիքներ ը,ծանոթանումհայրենիբնությանը,մոտիկիցտեսնումյուրաքանչյուրկենդան իօբյեկտը, իրն ու առարկան, հարըս– տացնում գիտելիքների պաշարը և ընդլայնումմտահորիզոնը, ճանաչողական մեծ նշանակություն ունի էքսկուրսիան, որին դասը,լաբորատորուգործնականպարապմունքները,իրենցկրթականմեծնշան ակությամբհանդերձ,փոխարինելչեն կարող:

Էքսկուրսիայի ընթացքում անմիջական կապ է ստեղծվում շրջապատի միջավայրիհետ, հնարավոր պայմաններ են առաջանում ավելի մոտիկից ու խոր ճանաչելուաշակերտին,նրաբնավորությունը,հակումները,հմտություններ ը,հոգեբանությունը:

Ընթացիկէքսկուրսիաներիհամարլավագույնվայրերենգիտահետազոտական և բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում եղածցուցահանդեսներըկամթանգարանները:

Էքսկուրսիաներիտարբերտիպերըհնարավորությունենտալիսուսուցանել ողթեմայիտեսականըզուգակցելգործնականին,անցածնյութնավելիխորուբ ազմակողմանիմատուցելաշակերտներին:

Մեր առաջին «Կարևորո՞ւմեքարդյոքէքսկուրսիաները, մասնավորապեսաշխարհագրությանդասագրքերիպատմականնյութերնուսումնասիրելիս»հարցինբոլորմասնակիցները՝20-ը(100%),պատասխանելեն՝այո՛,կարևորումենէքսկուրսիաները:Փակ հարց էր և մեր կողմից նշված պատասխանների մեջ կայիննաև ոչ և այլ պատասխան տարբերակները, սակայն մասնակիցներից որևէ մեկը այդպատասխաններից չէր ընտրել: Կարելի է եզրակացնել, որ դասվարները կարևորումենէքսկուրսիաները,մասնավորապեսմայրենիիդասագրքերիպատմականնյութերնուսումնասիրելիս

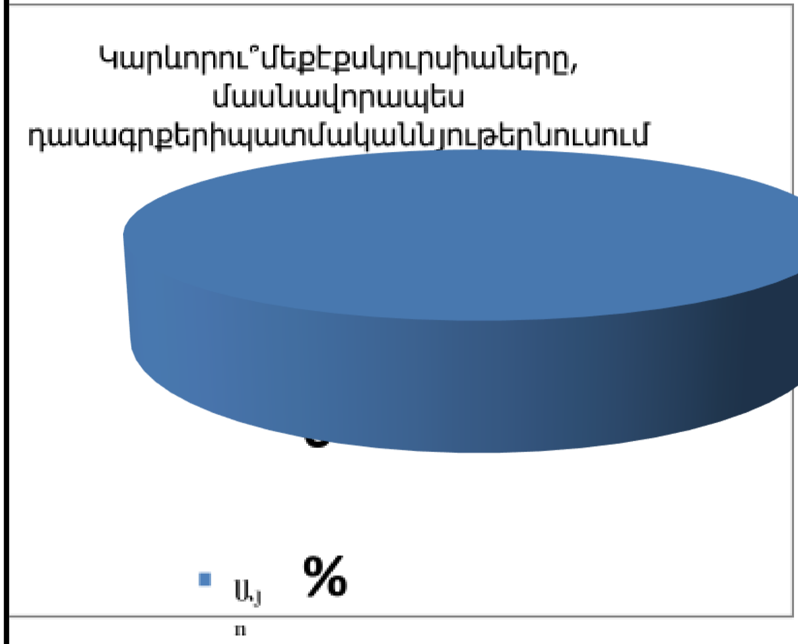

Տրամագիր 2

Երկրորդ՝«Պատմականնյութերնանցնելիսկազմակերպո՞ւմեքէքսկուրսիաներ» հարցին բոլորմասնակիցները20-ը (100%) պատասխանել են, որայո,կազմակերպումենէքսկուրսիաներ՝առաջնորդվելով՝«Լավէմեկանգամտեսնել,քան տասն անգամ լսել» ասացվածքով:Պատասխանների մեջ կային նաև ոչևայլպատասխանտարբերակները,սակայնմասնակիցներիցորևէմեկըայդպատասխաններից չէր ընտրել: Այսպիսով, ուսուցիչները աշխարհագրության պատմականնյութերնանցնելիսկազմակերպումեն էքսկուրսիաներ:

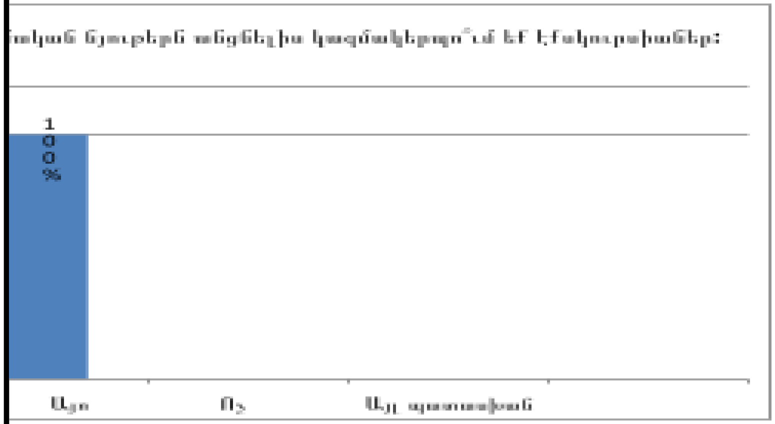

Երրորդ՝ «Ինչո՞վ է պայմանավորված էքսկուրսիաներիարդյունավետությունը մայրենիի դասագրքերի դասանյութերն ուսումնասիրելիս»հարցինմասնակիցներիմեծմասը՝7-ը(35%),նշելէ,որէք սկուրսիայիարդյունավետությունըպայմանավորված է ուսուցչի ճիշտ աշխատանքով,2-ը(10%)կարևորումենաշակերտներիմասնակցությունը,5 -ը(25%)կարծումեն,որէքսկուրսիայիարդյունավետությունըպայմանավորվ ածէթեմայիճիշտընտրությամբ,մասնակիցներից6-ը(30%)նշելենայլպատա սխան՝պարզաբանելով,որէքսկուրսիայիարդյունավետությունըպայմանավորվ ածէև՛աշակերտների մասնակցությամբ,և՛ թեմայի ճիշտ ընտրությամբ,և՛ ուսուցչի ճիշտաշխատանքով:Այսպիսով,կարծումենք,որպատմականդասանյութերինհա մապատասխանէքսկուրսիաներիարդյունավետությունըպայմանավորվածէթե՛ա

աշակերտներիմասնակցությամբ,թե՛թեմայիճիշտընտրությամբ,թե՛ուսուցչի ճիշտաշխատանքով: Այնուամենայնիվ, ուսուցչի պլանավորված և ճիշտաշխատանքըլավ արդյունքի գրավականն է:

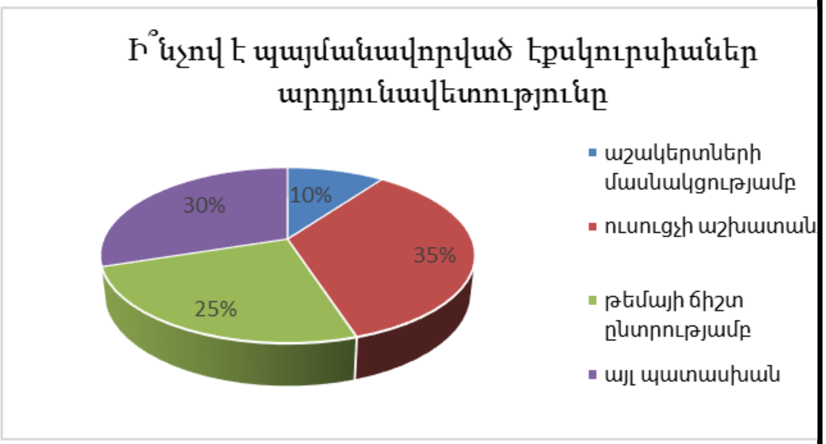

:

Չորրորդ՝ «Ի՞նչ հաճախականությամբ եք կազմակերպում էքսկուրսիաներ»հարցին մասնակիցներից 2-ը(15%)՝ էքսկուրսիաներ կազմակերպում են ամիսը մեկանգամ:Մասնակիցներիմեծմասը՝11-ը(55%),կիսամյակըմեկանգամէկ ազմակերպումէքսկուրսիա,մասնակիցներից4-ը(20%)յուրաքանչյուրթեմա յիցհետո կազմակերպում են էքսկուրսիա:Մասնակիցներից միայն 2-ը(10%) նշել ենայլպատասխան՝պարզաբանելով,որէքսկուրսիակազմակերպումենըստանհր աժեշտության ու հարմարության:

Տրամագիր 5

Ի՞նչ հաճախականությամբ եք կազմակերպումէքսկուրսիաներ:

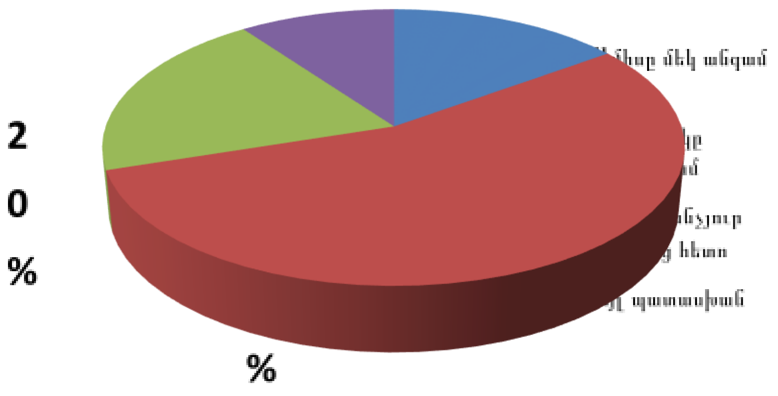

Այսպիսով,հարցաթերթիկիարդյունքներիցակնհայտէ,որուսուցչները չնայած արժևորում են էքսկուրսիաները,սակայն որոշ դժվարություններից ելնելով,ցավոք,հիմնականումդրանք կիսամյակըմեկանգամենկազմակերպում:

Վերհանված արդյունքներ, եզրակացություններ,պատասխան հետազոտականհարցին

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, մեր ուսումնասիրությունների արդյունքում հանգել ենք հետևյալեզրակացությունների.

1. Ուսումնասիրելով աշխարհագրության դասագրքերումառկանյութերը՝նկատեցինք,որաշակերտներիմեջ բնության նկատմամբսերուհետաքրքրությունառաջացնելունպատակով ուսուցիչներն իրոքկարևորումենէքսկուրսիան,ևկարծումեն՝աշխարհագրության դասագրքերինյութերիուսումնասիրությունըէ՛լարդյունավետևհետաքրքիրդարձնելունպատակովկարելիէանցկացնելէքսկուրսիայի

<table>
<tr><td></td><td>տեսակներիցգոնեորևէմեկը:

2. էքսկուրսիաների արդյունավետությունըպայմանավորված է թե՛ աշակերտների մասնակցությամբ, թե՛ թեմայի ճիշտընտրությամբ, թե՛ ուսուցչի ճիշտաշխատանքով.ուսուցչի պլանավորված ևճիշտաշխատանքըլավ արդյունքի գրավականն է:

3. Այցէքսկուրսիաներըոչմիայնճանաչողականգիտելիքներիաղբյուր են,այլևաշակերտինորպեսմարդ,որպեսընկերևորպեսանհատբաց ահայտելու միջոց: Նաև աշակերտները մարդկային անմիջական շփմանկարիք ունեն: Այո՛, ինչը տեսանելի և շոշափելի է,առավել հետաքրքիր է ևըմբռնելի,սակայնհաշվիառնելովարդիհնարավորությունները,ո իսկերը,վտանգները և հեռավորությունը՝ երբեմն անհրաժեշտ է սահմանափակվելտեսադասերով:

Տեսադաս էքսկուրսիաները դասն ավելի բովանդակալից և հետաքրքիր ենդարձնում:Ցավոք,դպրոցներիդասասենյակներնապահովվածչենժաման ակակիցտեխնոլոգիաներով,որոնցօգնությամբհնարավորկլինիյուրաքանչյ ուրպատմականթեմա(ինչպեսնաևայլթեմաներ)ուսումնասիրելիսմիաժամ անականցկացնելնաևկարճտեսադասեր</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Այլտեղեկատվություն</td><td></td></tr>
</table>